

טוני גרינמן, משרד עורכי דין | Tqlaw

עדכונים ומידע בדיני זכויות יוצרים, קניין רוחני, תקשורת ומדיה

מוגש כשירות ללקוחותינו וידידנו

אנו מגישים כאן את המהדורה השלושים של העדכונים של משרדינו ומקווים שמצאו בהם עניין. בהזדמנות זו אנו מבקשים לאחל לכל לקוחותינו וחברינו חג פסח שמח!

© סוגיות חמות בזכויות יוצרים באינטרנט

החודשים האחרונים היו רוויים בדיונים מרתקים בסוגיות חדישות בדיני זכויות יוצרים, בעיקר בארה"ב, ובאירופה. להלן נסקור חלק מהדיונים הללו.

בפרשת "גוגל בוקס" נדונה השאלה, האם הפרויקט הנועד של חברת גוגל מהווה הפרת זכויות יוצרים, או שמא מדובר בשימוש הוגן מותר? במסגרת הפרויקט, גוגל סורקת טקסטים מלאים של מיליוני ספרים, ביניהם כאלה המוגנים בזכויות יוצרים. חלק מהספרים נסרקים בפרויקט בהסכמת בעלי הזכויות, אולם חלקם נסרקים ללא כל הסכמה. הספרים הנסקרים מאוחסנים במאגר שנועד לשימוש בידי חוקרים ומתעניינים באופן כללי. במענה לחיפוש של מונח מסוים שמופיע בספר, גוגל מציגה תוצאות שכוללות, בין היתר, עד שלושה קטעים של כל ספר שעונים על הגדרת החיפוש, כאשר כל קטע הוא כשמינית מהטקסט בעמוד מסוים. באמצעות הזנת חיפושים שונים ורבים, משתמש יכול לצפות באופן מצטבר בחלקים מהותיים ומשמעותיים מתוך הספרים הכלולים בפרויקט. הפרויקט מבוצע בחלקו בשיתוף פעולה עם חלק מהספריות הגדולות בעולם, לרבות הספריות המרכזיות של אוניברסיטות הרווארד, סטנפורד ומישיגן.

איגוד הסופרים בארה"ב טען שהפרויקט מפר זכויות יוצרים בספרים שכלולים בו ללא הסכמת בעלי הזכויות. מאידך גיסא, גוגל טענה כי מדובר בשימוש הוגן שנועד למטרות מחקר וחינוך. בית המשפט הפדראלי בניו יורק בחן את טענת השימוש ההוגן לפי המבחנים המסורתיים המשמשים למטרה זו, שהם: מטרת השימוש ואופיו, טיב היצירה, היקף השימוש וההשפעה של השימוש על ערך היצירה והשוק הפוטנציאלי שלו. בהתאם לבחינה המצטברת והכוללת, הגיע בית המשפט למסקנה כי מדובר בשימוש הוגן מותר. ראשית, מטרת השימוש היא חינוכית ואופיו "טרנספורמטיבי" דהיינו, כזה שעושה שימוש ביצירה באופן שונה מהשימוש המקורי, שמעניק לו משמעות חדשה, מסר חדש או תכלית חדשה. שימוש זה נוטה למסקנה כי מדובר בשימוש הוגן. זאת, למרות שגוגל היא חברה מסחרית שפועלת למטרות מסחריות מובהקות. לפי פסיקת בית המשפט, היבט זה של השימוש אינו פוגם בקביעה כי מודבר בשימוש הוגן לאור האופי החינוכי והטרנספורמטיבי של השימוש. יתר המבחנים נוטים אף הם לממצא של הוגנות. היצירות הנסקרות הן ברובן תיעודיות ולא בידוריות. למרות שספרים נסרקים במלואם, גוגל מציגה רק קטעים קצרים כמענה לכל חיפוש. האפשרות שגולש יצפה באופן מצטבר במספר רב של קטעים אינו מפחית מכך. לבסוף, השימוש אינו משמש תחליף לרכישת היצירה השלמה בידי הגולשים.

מדובר בפסיקה חשובה ותקדימית ביותר שמרחיבה את האפשרות לעשות שימוש הוגן ביצירות ותורמת תרומה חשובה לאיזון בין הזכויות של בעלי זכויות היוצרים לבין האינטרסים של הציבור לקבלת גישה ליצירות לצורכי חינוך, לימוד, מחקר ויצירת יצירות חדשות, במיוחד דרך מאגרי מידע באינטרנט.

פסק הדין של בית הדין לצדק של האיחוד האירופי בעניין *Svenson v. Retreiver Sverige AB* בחן את המותר והאסור בשימוש בקישורים באתרי אינטרנט. זוהי סוגיה חשובה שלא נדונה עד כה בעומק מספיק בפסיקה באירופה או בארץ, הגם שנדונה בארה"ב.

השאלה שעלתה היא האם קישור מאתר אינטרנט אחד לאתר אחר מצריך אישור מאת בעל זכות היוצרים. שאלה זו עולה במיוחד במצבים שבהם הקישור נעשה באופן "ממוסגר", שמאפשר להציג את היצירה, המצויה באתר שאליו מבוצע הקישור, באופן שהוא נחזה להיות חלק מהאתר שממנו מבוצע הקישור. כך, לפי טענת התובעים, בוצעו הקישורים במקרה

קישורים

אתרים של ארגונים ומוסדות
הרשות השופטת - אתר בית המשפט העליון
משרד הפטנטים וסימני המסחר
משרד המשפטים
משרד התקשורת

זה, כאשר הנתבעת סיפקה למנויה קישורים למאמרים של עיתונאיים שפורסמו במקור באתרים אחרים באינטרנט. זאת, לפי תחומי העניין של הלקוחות. לפי הטענות, המאמרים הוצגו בפני המנויים באופן שהם נחזים להוות חלק אינטגרלי של האתר המקשר.

בית הדין בחן את השאלה אם הקישורים מהווים "העמדה לרשות הציבור" של היצירות שאליהן מבוצע הקישור. בית הדין סבר כי המענה לשאלה תלויה בשאלה אם באמצעות הקישור היצירה מונגשת לציבור שלא היה לו גישה אליה לולא הקישור. רק אם הציבור הזה לא היה בעל גישה ליצירה טרם ביצוע הקישור (למשל, משום שהיצירה הועמדה במקור באתר שפתוח למנויים בלבד) ניתן לומר כי המקשר העמיד את היצירה לרשותו. לעומת זאת, אם, כפי שהיה במקרה זה, היצירה פורסמה במקור באתר שפתוח לכל, לא יהיה בקישור משום העמדה של היצירה לרשות הציבור – וממילא לא יהיה בו משום הפרת זכות יוצרים, הגם שהציבור שצופה בו בזכות הקישור לא היה בהכרח צופה באתר המקורי שבו הועמד לרשות הציבור. השאלה אם הקישור מבוצע באופן "ממוסגר", אם לאו, אינה רלוונטית למענה לשאלה העיקרית.

גם כאן מדובר בפסיקה חשובה ועקרונית, שמרחיבה ללא ספק את היכולת של מפעילי אתרי אינטרנט לנצל תכנים המצויים באתרים אחרים כדי להשביח את האתרים של עצמם, ואולי, בזכות זו, ליצור הכנסות מפרסומות או ממכירת מנויים. פסיקה זו מצטרפת לפסיקה מלפני כמה שנים בארה"ב שהכשירה אף היא יצירת קישורים ממוסגרים, ככל שהם מבוצעים ללא הטעיה באשר למקור.

פסיקה נוספת של בית הדין לצדק של האיחוד האירופי ניתנה באחרונה בעניין **UPC Telekabel Wien v. Constantin Film**. בית הדין קבע כי לבתי המשפט באיחוד סמכות לצוות על ספקי גישה באינטרנט לנקוט באמצעים לחסימת הגישה של גולשים לאתרים שמפרים זכויות יוצרים. בעלי זכויות היוצרים, שבמקרה זה היו בעלי זכויות בסרטי קולנוע, פנו לבית משפט באוסטריה בבקשה שיצווה על ספק גישה לבצע חסימה כאמור לאתר אינטרנט שהעמיד לרשות הגולשים באינטרנט, לצורכי הורדה וצפייה בשיטת ההזרמה (streaming), סרטים מוגנים בזכויות יוצרים מבלי שקיבל לכך רישיון. מדובר בסעד קיצוני וחריג למדי, שאליו פונים בעלי הזכויות בשנים האחרונות במלחמה הבלתי פוסקת, ולעתים סיזיפית (ויש שיטענו גם חסר תועלת) נגד הפרות זכויות היוצרים באינטרנט. ספק הגישה טען כי הצו בלתי חוקתי מכיוון שהוא פוגע בחופש העיסוק שלו, מטיל עליו הוצאות בלתי סבירות וחושף אותו לסנקציות באופן בלתי סביר.

בית הדין לצדק ציין כי מתן צו שמורה לספק לחסום את הגישה לאתר שמפר זכויות יוצרים באינטרנט מחייב עריכת איזון בין הזכויות הקנייניות של בעלי זכויות היוצרים מחד גיסא לבין הזכות של ספק השירות לחופש עיסוק והזכויות של משתמשי האינטרנט לחופש המידע מאידך גיסא. האיזון הנכון בין הזכויות והאינטרסים השונים מחייב מחד גיסא לאפשר לבתי המשפט ליתן ציווי כפי שנתבקש על מנת להגן על זכויותיהם של בעלי זכויות היוצרים ומאידך גיסא להותיר לספק הגישה שיקול דעת ליישם את הצו תוך נקיטת צעדים סבירים שלא יחייבו אותו להוציא הוצאות בלתי סבירות, ותוך שמירה סבירה על חופש המידע של הגולשים, כך שלא תיחסם גישתם לתכנים שאינם מפריים.

לכאורה מדובר בנוסחה מאוזנת וראויה. עם זאת, נדמה שחוסר הדיוק והפירוט שבה מקשים על יישומה ומעמידים את הספק במצב של חוסר וודאות, שעלול לגרור את הספקים לחסימת יתר של תכנים.

© על סדר היום הארכת תקופת זכויות היוצרים בתקליטים ותקופת זכויות המבצעים

בעוד שתקופת ההגנה של זכויות יוצרים בישראל היא, ברוב המקרים, משך חיי היוצר ועוד 70 שנה, תקופת ההגנה של זכויות היוצרים בתקליטים (הקלטות קול) ושל זכויות מבצעים היא 50 שנה בלבד. תקופה כזו הייתה נהוגה בעבר גם באיחוד האירופי, אולם ב-2011, ובמידה לא מעטה בזכות פעילות ציבורית מצד אמנים מפורסמים, כגון פול מקרטני וקליף ריצ'רד, שעמדו לאבד את הזכויות בהקלטות ובביצועים המוקדמים שלהם, הנחה האיחוד את המדינות החברות בו להאריך את תקופת ההגנה לכדי 70 שנה. הנחייה זו יושמה במדינות האיחוד השונות, כגון אנגליה שיישמה אותה בסוף שנת 2013.

בעקבות השינויים באירופה, יזמו חברות התקליטים וארגוני המבצעים שינוי דומה בחוק הישראלי. כך, הונחו על שולחן הכנסת שתי הצעות חוק פרטיות שתכליתן להאריך את תקופת ההגנה של זכויות היוצרים בתקליטים ושל זכויות מבצעים לכדי שבעים שנה. ההצעות זוכות בעיקרן לתמיכה של הממשלה. כך, צפויה ישראל להצטרף לאיחוד האירופי ולהנהיג תקופת הגנה בת 70 שנה לתקליטים ולזכויות מבצעים. לא ברור מה יהיה דינם של תקליטים, שהזכויות בהם פקעו או יפקעו בטרם קבלת התיקון לחוק והאם הם ייהנו מהחזרת ההגנה. המחוקק יצטרך להסדיר סוגיה מורכבת זו (מכיוון שזכויות מבצעים בישראל הונהגו רק ב-1984, לא תתעורר סוגיה זו לגבי זכויות מבצעים).